

Toetsbeleid Laurens Lyceum

2022/2023

INHOUD

Inleiding en visie	3
1.1 Schoolplan als basis	3
1.2 Visie op toetsbeleid	3
1.3 Ambities van het toetsbeleid	4
1.4 Wetgeving en toetsbeleid	4
2. Waarom en wat toetsen wij?	5
2.1 Waarom toetsen wij?	5
2.2 Wat toetsen wij en waar wordt dat vastgelegd?	5
3. Hoe toetsen wij?	6
3.1 Vorm van toetsing	6
3.2 Formatieve evaluatie en summatieve toetsing	6
3.3 Methodeonafhankelijke toetsen	7
4. Borgen van de kwaliteit	7
4.1 Plan, do, check, act	7
4.2 Plan: het opstellen/vormgeven van een kwalitatief goede toetsing	7
4.3 Do: de toetsafname	8
4.4 Check: nakijken, analyse, reflectie toetsresultaten en normbepaling	8
4.5 Act: vaststellen benodigde aanpassing	9

1. Inleiding en visie

Er zijn drie redenen waarom toetsbeleid op onze school nodig én belangrijk is. We kunnen hiermee verdere invulling geven aan de visie en ambities uit ons schoolplan 2020-2024. De geformuleerde visie op toetsing sluit daarop aan. Ten tweede helpt beleid op toetsing om te komen tot een gemeenschappelijk kader waarmee de secties hun toetslijn verder kunnen uitwerken. En tenslotte verantwoorden we daarmee aan de onderwijsinspectie hoe we de kwaliteit van toetsing en examens bepalen, bewaken en verbeteren.

De praktische vertaling van ons toetsbeleid wordt jaarlijks vastgelegd in het toetsprotocol.

1.1 Schoolplan als basis

In het schoolplan 2020-2024 zijn 9 ambities vastgesteld. Deze ambities zijn onderverdeeld in de categorieën *borgen*, *optimaliseren* en *innoveren*. Hieronder de ambities per onderdeel die raakvlak hebben met toetsing.

Borgen:

We hebben een gedeelde visie op toetsing en meerjarig toetsbeleid dat voortvloeit uit de schoolvisie. Via een op het schoolbrede toetsbeleid gebaseerde toetslijn per vakgebied werkt de leerling toe naar tussen- en einddoelen. Iedere vakgroep past dit toetsbeleid toe bij het opstellen van de leerlijn in het PLA (Programma Leerdoelen Afsluiting) en PTA (Programma van Toetsing en Afsluiting). Leerlingen en docenten benutten toetsing om inzicht te krijgen in het leerproces om zo te streven naar de te bereiken doelen.

Optimaliseren:

We ontwikkelen een toetsbeleid dat in toenemende mate formatieve evaluatie met summatieve toetsing combineert en waarin de rol van feedback (door zowel docent als door medeleerlingen) een structurele plaats inneemt. Daarmee maken we toetsing/evaluatie deel van het continue leerproces.

Innoveren:

We hebben mogelijkheden in beeld om leerlingen binnen het Laurens Leerconcept op een integrale manier inzicht te geven in hun leerproces. Een voorbeeld hiervan is de meesterproef.

1.2 Visie op toetsbeleid

Zoals vastgelegd in het schoolplan 2020-2024 (missie en visie) formuleren we de visie op toetsing en evaluatie als volgt:

Op het Laurens Lyceum zien we toetsing en evaluatie als een middel in een cyclisch en continu leerproces, waardoor leerlingen inzicht krijgen in hun eigen kunnen. Hierdoor leren leerlingen in toenemende mate verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leerproces.

Toetsing en evaluatie geven inzicht in de mate waarin leerlingen bepaalde kennis en vaardigheden beheersen. Ze bieden inzicht in de onderwijsbehoeften van leerlingen en bieden handvatten om het ontwikkel- en leerproces van leerlingen te ondersteunen.

Het effect van toetsing en evaluatie is het grootst als alle docenten op een onderbouwde en vergelijkbare manier toetsen en als leerlingen weten wat er van hen verwacht wordt. In het toetsbeleid worden gezamenlijke uitgangspunten en gedeelde werkwijzen vastgelegd.

1.3 Ambities van het toetsbeleid

De ambitie is om het huidige toetsstelsel (zweten-weten-vergeten) om te buigen naar een continu proces van leren én toetsen. Daarnaast is er de ambitie om een planmatigere aanpak van de constructie van toetsen en analyse van de resultaten eigen te maken.

Dit wordt geconcretiseerd door de volgende vier pijlers:

1. Toetsbeleid is gericht op een mix van formatieve evaluatie en summatieve toetsing. Leerlingen kunnen voordat zij een (summatieve) toets maken al redelijk inschatten hoe ze ervoor staan: (formatief) evalueren om te leren en (summatief) toetsen van het leren.
2. We bieden leerlingen herstelrecht: zowel in de periode voorafgaand aan de summatieve toetsing door gebruik van formatieve evaluatie, alsook na de toetsing via (beperkte) herkansing.
3. Secties hebben een planmatige aanpak. Op basis van het toetsbeleid stellen zij een vakeigen toetslijn op. Daarnaast doorlopen zij een cyclisch proces van het opstellen van toetsen, analyseren van de resultaten tot het uitvoeren van de benodigde aanpassingen naar aanleiding van de resultaten. Kortom de PLAN-DO-CHECK-ACT-cyclus.
4. We leren onze leerlingen door inzet van VGO's (vakgebonden opdrachten) en VOO's (vakoverstijgende opdrachten) om op meerdere manieren leerdoelen af te sluiten. Daarom worden VGO's en VOO's steeds meer onderdeel van het PLA.

1.4 Wetgeving en toetsbeleid

De kwaliteit van toetsing voldoet minimaal aan de basiskwaliteit van het kwaliteitsgebied onderwijs van het waarderingsskader, ook wel bekend als OP8: Toetsing en afsluiting. Dit is ook vastgelegd in het kwaliteitsbeleidsplan van het Laurens Lyceum.

De school heeft een Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) en een examenreglement die voldoen aan de eisen van de wetgeving. In deze documenten maakt de school tijdig duidelijk hoe de organisatie van een examen verloopt en welke maatregelen de school hanteert bij leerlingen die zich niet aan de regels hebben gehouden. Ook moet beschreven staan welke examens leerlingen op welke manier kunnen herkansen. Verder moet duidelijk zijn welke stof wanneer wordt geëxamineerd, in welke mate het examen meeweegt en welke vrijstellingen gelden.

De examinering verloopt volgens het PTA en het examenreglement.

Het toetsbeleid heeft als doel om leerlingen goed voor te bereiden op dit PTA.

2. Waarom en wat toetsen wij?

2.1 Waarom toetsen wij?

Evaluatie en toetsing geven leerlingen (meer) inzicht in het al dan niet beheersen van de leerdoelen, waarmee ze hun persoonlijke leerdoelen kunnen bijstellen. In toenemende mate nemen en krijgen ze daarbij zelf verantwoordelijkheid. Leerlingen krijgen (meer) inzicht in welke eindtermen/doelen ze al beheersen en welke nog niet. Leerlingen, docenten, mentor en ook ouders hebben daarmee een helder en compact overzicht van de voortgang. Ze kunnen op basis daarvan volgende stappen in het leerproces zetten/plannen/begeleiden. Evaluatie is daarbij gericht op stimuleren en toetsing is daarbij meer determinerend.

2.2 Wat toetsen wij en waar wordt dat vastgelegd?

Op basis van het schoolplan en dit toetsbeleid stelt iedere sectie een vakwerkplan op. Het vakwerkplan is de vertaling van het schoolbeleid en toetsbeleid naar het sectiebeleid.

In het vakwerkplan legt iedere sectie de doorlopende leerlijn vast, geconcretiseerd in leerdoelen, met een doordachte toetslijn zoveel als mogelijk gebaseerd op een taxonomie. In het vakwerkplan wordt per studie vastgelegd welke opbouw er in de taxonomie-lijn wordt gelegd richting het eindexamen. Daarnaast wordt in het vakwerkplan aandacht besteed aan de wijze waarop de sectie vorm geeft aan de formatieve evaluaties die leerlingen stimuleren/sturen in hun voorbereiding op de beoogde summatieve toetsing. Tevens worden er in het vakwerkplan keuzes gemaakt rond de vorm van toetsing waarmee ook eventuele andere vaardigheden worden afgesloten.

In de toetslijn wordt rekening gehouden met het opleidingsniveau. Zowel qua complexiteit als omvang van toetsstof moet er een toenemende lijn zijn richting het eindexamen. De weging van de toetsen kunnen variëren van 1-3, waarbij een 1-teller staat voor een kleinere toets en een 2-teller voor een gewone repetitie. Een speciale rol is weggelegd voor een 3-teller binnen deze toetslijn. In ieder geval de toetsen in de toetsweek zijn 3-tellers. Daarnaast kan er, naar gelang de wens van de sectie, ook in periode 1 een 3-teller worden gegeven. Deze toetsen worden opgesteld met behulp van een taxonomie, conform de taxonomie-lijn die is vastgelegd in het vakwerkplan.

De toetsen die in de toetsweken worden afgenomen zijn duidelijk groter van omvang en duur dan de toetsen gedurende de lesperiodes. Herhaling hoort ook bij deze toetsweektoetsen, als ze geen onderdeel zijn van het PTA.

Voor iedere studie wordt, voor de start van het schooljaar, de doorlopende leerlijn vertaald naar een groffe jaarplanning. Hierin staan in een overzichtelijke weergave de leerdoelen, toetsstof en de wijze van afsluiting. Deze jaarplanning wordt vastgelegd in het PLA (Programma Leerdoelen Afsluiting) voor alle studies, aangevuld met het PTA (Programma van Toetsing en Afsluiting) in de voor- en examenklassen. Uit het PLA wordt het PTA gefilterd. In het PLA wordt ook de herkansbaarheid van de toetsen vastgelegd. Het PLA/PTA wordt bij aanvang van het schooljaar gedeeld met de leerlingen. Bij ingrijpende wijzigingen bespreekt de sectie dat met de verantwoordelijke teamleider.

Het PLA en PTA worden per periode voorzien van een gedetailleerde studiewijzer die de leerlingen richting geeft aan hun studieplanning om de gestelde leerdoelen uit het PTA/PLA te kunnen behalen.

Regulier opgegeven leerwerk kan mondeling of schriftelijk overhoord worden, met de bedoeling leerling en docent een beeld te geven in hoeverre de leerdoelen worden beheerst. In het PLA wordt de onverwachte overhoring opgenomen met desbetreffende weging in een bepaalde periode. De specifieke datum wordt dan niet vastgelegd in de studiewijzer.

3. Hoe toetsen wij?

3.1 Vorm van toetsing

De leerdoelen kunnen op diverse wijzen worden afgesloten. Dit ligt vast in het PLA/PTA zodat leerlingen hun leerproces daarop kunnen afstemmen. De visie op de wijze van afsluiting en toetsing is door de sectie beschreven in het vakwerkplan. Schoolbreed streven we naar diverse vormen van afsluiting, aangezien we steeds meer gaan werken met vakgebonden en vakoverstijgende opdrachten. De vorm van afsluiting dient afgestemd te zijn op de af te sluiten leerdoelen.

Ook de randvoorwaarden van de afsluiting moeten vooraf helder zijn voor de leerlingen. Te denken valt aan antwoorden op de volgende vragen:

- waarop worden leerlingen beoordeeld?
- welke eisen worden er gesteld aan het eindproduct?
- welke hulpmiddelen zijn toegestaan?
- hoe lang is de toets of wat is de grootte/lengte van het gewenste eindproduct?
- welke weging heeft het eindproduct?
- is het herkansbaar of niet?

De schoolbrede regels en afspraken over toetsen worden jaarlijks vastgelegd in een geüpdatet toetsprotocol. Het is de verantwoordelijkheid van de secties dat de toetslijn minimaal aan die algemene regels en afspraken voldoet.

3.2 Formatieve evaluatie en summatieve toetsing

We onderscheiden formatieve evaluatie en summatieve toetsing. Deze beide vormen spelen een complementaire rol en zijn niet los te zien van elkaar. Uiteindelijk sluiten summatieve toetsen de vakgerichte leerdoelen af, maar het traject van formatieve evaluatie naar summatieve toetsing kan leerjaaroverstijgend zijn.

Formatieve evaluatie geeft inzicht in de voortgang van de leerling. Het is een hulpmiddel voor docent en leerling om inzicht te krijgen in de mate waarin leerdoelen (al) behaald zijn. Formatieve evaluatie maakt het voor leerling en docent mogelijk om keuzes te maken over het vervolg van het leerproces. Daarnaast speelt formatieve evaluatie een rol bij het motiveren van leerlingen. Door (kleine) succeservaringen wordt de leerling gestimuleerd om door te gaan. Het doel van formatieve evaluatie is de leerling stap voor stap verantwoordelijk te maken voor het eigen leerproces, doordat de leerling inzicht krijgt in de mate waarin de noodzakelijke leerdoelen al beheerst worden.

Denk vooral ook aan kleinschalige manieren van formatief evalueren, zoals exit polls, Kahoot en vragen in de les. Bij grootschalige formatieve evaluatie dient de sectie en/of vakdocent rekening te houden met de belastbaarheid van de leerlingen.

Summatieve toetsing wordt ingezet om leerdoelen (tijdelijk) af te sluiten. Er kan gekeken worden of de leerlingen de leerdoelen behaald hebben en het is een instrument om te determineren.

Voor beide vormen (formatief en summatief) geldt dat de school het samen leren wil stimuleren. We streven ernaar dit verder te ontwikkelen met inzet van peerfeedback en door het aanbieden van samenwerkingsopdrachten, vakgebonden (praktische opdrachten/toetsen) en vakoverstijgende opdrachten (expedities).

3.3 Methodeonafhankelijke toetsen

Naast de eigen toetsen maken we in de onderbouw gebruik van methodeonafhankelijke toetsen voor de kernvakken. De resultaten worden op de volgende wijze ingezet:

- De benchmark van Cito-VO zetten we in om de resultaten van de kernvakken te vergelijken met de landelijke gegevens.
- De individuele overzichten uit Cito-VO zetten we in om goed te determineren naar de onderwijsbehoefte (advies remediërend vakSWT), naast gegevens PO (Primair Onderwijs) en de analyse van docenten. Leerlingen en ouders weten dat de Cito-toetsen daarvoor gebruikt worden.
- De resultaten worden tevens betrokken bij de overgangsvergaderingen, in het bijzonder bij 2 havo/vwo.

4. Borgen van de kwaliteit

4.1 Plan, do, check, act

Kwaliteitsborging van toetsing is een cyclisch proces waarbij de gehele sectie een belangrijke rol heeft. De toetsexpert heeft hierin een voortrekkende, bewakend, adviserende en analyserende rol en borgt het cyclische proces binnen de sectie. De toetsexpert stuurt per sectie aan op de kwaliteit en de doorlopende lijn van de toetsen en de bijbehorende beoordeling en normering.

4.2 Plan: het opstellen/vormgeven van een kwalitatief goede toetsing

4.2.1 Algemene kwaliteitseisen

- De toetsing past bij de leerdoelen die afgesloten moeten worden.
- Toetsen nemen door de leerjaren heen toe in moeilijkheid (inzicht- en toepassingsvragen), omvang van de leerstof en toetsduur.
- Het niveau van de toets is passend bij de studie en het leerjaar. Bij de h/v-klassen wordt een niveau gehanteerd dat tussen havo en vwo in zit, maar dat een goede determinatie mogelijk maakt. Het streven is om halverwege klas 2hvv op vwo-niveau te toetsen.
- Leerlingen van parallelle klassen krijgen gelijkwaardige toetsen. In de toetsweken wordt aan alle klassen van dezelfde studie dezelfde toets gegeven, om vergelijking tussen de parallelle klassen mogelijk te maken.
- Elke toets en bijbehorend beoordelingsmodel moeten door minstens twee leden van de sectie worden opgesteld.
- Het gebruik van integrale methodetoetsen wordt dringend afgeraden, gezien de kwaliteit van deze toetsen. De toetsexpert kan bij het gebruik van deze toetsen wel elementen adviseren. Deze toetsen zijn eerder geschikt voor formatieve evaluatie dan summatieve toetsing.

4.2.2 Gebruik van een taxonomie waarborgt de kwaliteit van toetsen

Elke sectie maakt gebruik van een taxonomie voor de toetsconstructie. RTTI is de richtlijn; hier kan onderbouwd van worden afgeweken. RTTI staat voor *Reproductievragen, Trainingsgerichte toepassingsvragen, Transfergerichte toepassingsvragen en Inzicht- & Innovatievragen*.

Een taxonomie waarborgt de kwaliteit van toetsen op de volgende wijze:

- Het maakt een doorlopende toetslijn mogelijk, resulterend in SE's (Schoolexamens) waarvan het niveau overeenkomt met het CSE (Centraal Schriftelijk Examen). Door een CSE te analyseren met behulp van een taxonomie kan je een toetslijn terug naar klas 1 ontwikkelen.
- Het niveau van een toets kan vastgesteld worden zodat het voor toetssamenstellers mogelijk wordt om paralleltoetsen van hetzelfde niveau te maken en verschillen aan te brengen tussen de verschillende opleidingsniveaus. Het is een kapstok.
- Door eenzelfde 'leertaal' te gebruiken kunnen we met leerlingen en ouders praten over verschillende niveaus van leren en kunnen we leerlingen handvatten geven om verder te komen in hun cognitieve ontwikkeling. De leerling krijgt meer inzicht in leren.
- Het is een hulpmiddel bij determinatie (havo of vwo) en profielkeuze. Bij vwo wordt immers een veel groter beroep gedaan op hogere cognitieve niveaus dan bij havo. Hetzelfde geldt voor de overgang van onderbouw naar bovenbouw voor een vak.

Een taxonomie is een hulpmiddel bij toetsing en analyse; het is geen didactisch model. Maar om het niveau van een toets aan te kunnen leren, helpen we de leerling ook tijdens de lessen om zich voor te bereiden op de verschillende niveaus van leren. En zoals eerder gezegd: een centrale taal helpt daarbij.

4.3 Do: de toetsafname

De regels uit het toetsprotocol zijn leidend voor de afname van de toets en dragen daarmee bij aan de kwaliteit van toetsing.

4.4 Check: nakijken, analyse, reflectie toetsresultaten en normbepaling

De sectie zorgt bij het opstellen van een beoordelingsmodel dat alle betrokken docenten op dezelfde wijze dezelfde fouten beoordelen.

Na afloop van de toets analyseert de docent de eigen toetsresultaten onder andere op basis van de volgende criteria:

- a. Is het resultaat opvallend slecht of goed gemaakt (vergelijk resultaat met andere klassen)?
- b. Is er een opvallende verdeling van de scores binnen een klas?
- c. Welke vragen zijn opvallend goed of slecht gemaakt?

De docent doet onderzoek naar eventuele verklaringen en bespreekt dit binnen de sectie. De sectie heeft echter ook een collectieve verantwoordelijkheid voor het constateren van afwijkingen en het analyseren daarvan. Als de beantwoording van bovenstaande vragen en de verklaringen aanleiding geven om de toets, de toetsinstructie en/of de normering bij te stellen, dan doen de betrokken docenten een voorstel aan de sectie. In bovenstaand geval kan de toetsexpert binnen de sectie opnieuw kijken naar de kwaliteit van de toets op basis van de analyse.

4.5 Act: vaststellen benodigde aanpassing

Nadat de toetsresultaten zijn vastgesteld, gebruiken de docenten deze resultaten om de lesaanpak op klasniveau en leerlingniveau aan te passen naar de gebleken behoefte. We helpen de leerlingen om te bepalen in hoeverre zij de leerdoelen al hebben behaald c.q. wat nodig is om deze te behalen.

Formatieve evaluatie en summatieve toetsen worden altijd nabesproken zodat leerlingen kunnen reflecteren op de door hen behaalde resultaten. Zo kunnen leerlingen inventariseren welke stof herhaald moet worden en kunnen zij zich passend voorbereiden op herkansingen. De nabespreking gebeurt in ieder geval klassikaal en individueel daar waar nodig of gewenst is.

De beoogde norm is dat het gemiddelde toetscijfer van het leerjaar (cohort) een zes of hoger is én in lijn ligt met het uiteindelijk gemiddelde examencijfer. Als deze beoogde norm niet gehaald is, dan wordt dit door de sectie besproken. Daarover vindt een terugkoppeling plaats naar de sectieverantwoordelijke schoolleider en eventueel de desbetreffende teamleider.

Tijdens het schooljaar worden de resultaten van de toetsing meermaals geëvalueerd op vak/sectieniveau. Indien de resultaten niet conform de verwachte uitkomsten zijn, wordt (indien nodig) het vakwerkplan en/of PLA aangepast voor het lopende schooljaar en/of het volgende schooljaar. Ook worden de resultaten op vak/sectieniveau in leerlinggroepen (cohort) gevolgd om de doorgaande toetslijn te waarborgen. Op gezette tijden vindt er met de schoolleiding een gepland overleg plaats over het vakwerkplan en de vakresultaten (sectie-directiegesprekken).